

05 januari 2021

Paragraaf

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Risicobeheersing

Door inzicht in de risico's is de organisatie in staat om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's die gerelateerd zijn aan toekomstige activiteiten, in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's te verkrijgen, worden er risico-inventarisaties uitgevoerd. De inventarisatie wordt gedurende het jaar bijgewerkt. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de meest recente risico-inventarisatie om een zo actueel mogelijk beeld te geven. Op basis van de geïnventariseerde risico's is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Dit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit om het weerstandsvermogen van Gooise Meren te berekenen.

Risicoprofiel

Om de risico's van gemeente Gooise Meren in kaart te brengen, is een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp de applicatie NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem), waarmee risico's systematisch in kaart zijn gebracht en beoordeeld. In totaal zijn 111 grote risico's in beeld gebracht. De geïnventariseerde risico's zijn in klassen ingedeeld en geplaatst in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om aandacht. Een risico met een risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve of reducerende maatregelen kunnen de kans of het gevolg terugbrengen naar een niveau dat een meer acceptabele waarde heeft.

Financieel

$x > € 1.000.000$	1	2	4	1	1
$€ 500.000 < x < € 1.000.000$	2	2	5	1	2
$€ 100.000 < x < € 500.000$	2	7	20	9	8
$€ 10.000 < x < € 100.000$	4	8	9	4	4
$x < € 10.000$		1			
Geen financiële gevolgen of PM	5	5	2	1	1
Kans	1%	10%	25%	50%	75%

In onderstaand overzicht zijn de tien risico's gepresenteerd, die de hoogste bijdrage hebben aan de benodigde weerstandscapaciteit. In deze tabel leest u een korte omschrijving van het risico, een beschrijving van het verwachte financiële gevolg en het percentage dat aangeeft hoeveel procent dit risico bijdraagt aan het verwachte totale financiële gevolg. Dit zijn dus de tien risico's die mogelijk de grootste verwachte financiële impact hebben. In de laatste kolom is aangegeven of het risico ten opzichte van de laatste gepresenteerde stand (Jaarstukken 2019) nieuw (N) of ongewijzigd (O) is in de top 10. De stand van de laatste risico-inventarisatie wordt gebruikt om een zo actueel mogelijk beeld te geven.

Nr.	Risico	Financieel gevolg	Invloed	
1	Pandemie COVID-19: De coronacrisis heeft een grote impact op de gemeentelijke financiën, maar de hoogte ervan is nog onzeker. Op basis van een impactanalyse zijn er diverse risico's van de coronacrisis doorgerekend. Financiële risico's aan de opbrengstenkant: vermindering parkeergelden, mislopen van leges, toeristenbelasting en precario. Risico's voor hogere uitgaven zien we met name bij de inkomensondersteuning (uitkeringen) en in het Sociaal domein.	Verminderde inkomsten en verhoogde uitgaven	17,8 %	O
2	Project Crailo: Het niet behalen van een positief resultaat van de grondexploitatie. Totale risico afgeleid uit de risicoanalyse van de grondexploitatie (maart 2020) en gecorrigeerd voor het deel van Gooise Meren in de Crailo B.V. (45%).	Verminderde inkomsten en verhoogde uitgaven	6,6 %	O
3	Juridische procedures en behandelen WOB-verzoeken.	Extra beslag op ambtelijke organisatie en rechtzaakkosten	4,5 %	O
4	Krijgsman: Door de KNSF is een arbitragezaak aangespannen over een aantal onderdelen van de Vaststellingsovereenkomst (VOK) die de gemeente en de KNSF/ Krijgsman in 2014 hebben gesloten. De arbitragezaak is nog lopende. De Gemeenteraad zal over de stand van zaken vertrouwelijk worden geïnformeerd.	Budgetoverschrijding	4,1 %	O
5	Bouwkosten: Aanbestedingen van te realiseren werk vallen hoger uit.	Budget/krediet overschrijding	4,1 %	O
6	Sociaal domein: Wmo: Meer vraag naar Wmo begeleiding en aanzuigende werking invoering abonnementstarief. Jeugd: De effecten van wijzigingen binnen de declaratiesystematiek, de invoering van een	Budgetoverschrijding	3,5 %	N

Nr.	Risico	Financieel gevolg	Invloed	
	nieuw bekostigingsmodel voor Jeugd-GGZ en het nog ontbreken van gegevens over de daadwerkelijke verzilveringsgraad van toegewezen voorzieningen leidt tot onzekerheden.			
7	Goois Natuurreservaat (GNR): Mogelijke uittreding Amsterdam en Provincie Noord-Holland.	Verhoogde bijdrage van de gemeente	3,4 %	O
8	WIKRO leiding: Claim van AGV wordt door de rechter toegewezen en de gemeente is aansprakelijk voor verdragingschade.	Claim, verdragingschade	3,3 %	O
9	Aanbestedingen/Contractmanagement: Het niet of niet zorgvuldig doorlopen van aanbestedingen en managen van contracten.	Onrechtmatigheden, onderbenutting contracten, claims	3,0 %	N
10	Garantie- en vaststellingsovereenkomsten Gooiberg: Eigenaren van woningen op Gooiberg doen bij verkoop van hun woning een beroep op deze overeenkomst met de gemeente.	Budgetoverschrijding	2,09%	O

Ten opzichte van de risico-inventarisatie bij de Jaarstukken 2019 is de totale financiële (maximale) impact van de financiële risico's toegenomen van € 40.021.400 naar € 42.638.450.

Voorgedaan risico:

- **Pandemie COVID-19:** Het coronavirus heeft nog steeds impact op de gemeente Gooise Meren. De focus lag in eerste instantie op de kritische processen rond dienstverlening, bedrijfsvoering en communicatie. Dit heeft gezorgd voor extra inzet op deze onderdelen, maar financieel had dit geen groot effect en is er ook veel binnen bestaande budgetten opgevangen. Wel financiële effecten zijn in de eerste maanden vooral zichtbaar bij de verminderde inkomsten op bijvoorbeeld parkeren en de toeristenbelasting (€ 400.000, zie Voortgangsverslag 2020-2). Voor deze verminderde inkomsten en voor andere extra uitgaven is er een vergoeding ontvangen van het Rijk, maar de verwachting is dat dit niet de totale financiële schade zal dekken. Er zijn ook extra uitgaven TOZO en BUIG, maar die worden naar verwachting totaal vergoed door het Rijk. Voor de ondersteuning van culturele instellingen en vrijwilligersorganisaties zijn er veel aanvragen ontvangen. De toekenning is veelal een beleidskeuze en de gemeente heeft hierbij de hoogte van de financiële impact zelf in de hand en valt dus niet onder de risico's. Voor het einde van 2020 en in 2021 worden er nog wel extra uitgaven en verminderde inkomsten verwacht als gevolg van het coronavirus, maar de inschatting hiervan is lastig en is mede afhankelijk van de duur van de pandemie en eventueel nog verder gaande landelijke maatregelen. Bij inschatting van de financiële risico's is uitgegaan van een mogelijk duur van de pandemie van 12 maanden en strekt zich dus ook uit over 2021.

- Sociaal domein: Ook in 2020 is het noodzakelijk geweest om de budgetten voor Wmo en Jeugd bij te stellen. Veroorzaakt door een meer begeleiding Wmo, een stijging van voorzieningen Huishoudelijke hulp als gevolg van de aanzuigende werking abonnementstarief en De overschrijding op het budget Jeugd wordt veroorzaakt door een toename van het aantal jongeren dat een beroep doet op de Jeugdwet. Daarnaast hebben deze jongeren steeds vaker zwaardere en duurdere vormen van hulp en ondersteuning nodig. De onzekerheden rond de budgetten voor Wmo en Jeugd vormen ook voor de komende jaren een groot risico en daarom ook weer terug in de top 10.

Vervallen risico:

- Toerit: De bruggen bij de Krijgsman zijn gereed en de eerder genoemde risico's vervallen daarmee.

Nieuw in top 10:

- Aanbestedingen/contractmanagement: De strenge wetgeving rond aanbestedingen zorgen voor complexe en lange procedures. Hiervoor is veel inzet vereist en expertise om het zorgvuldig te doorlopen. Indien dit niet wordt gedaan kunnen er claims volgen van aanbieders, niet het gewenste aanbestedingsresultaat behalen en/of onrechtmatigheden in de procedure. Vervolgens is het ook van belang om de contracten die zijn aangegaan, bijvoorbeeld naar aanleiding van een aanbesteding, goed te managen. Anders bestaat het risico dat contracten niet volledig worden benut, onrechtmatige uitbreiding contract of dat er meer kosten in rekening worden gebracht dan vastgelegd in het contract.

Weerstandsvermogen

Benodigde weerstandscapaciteit

Op basis van de ingevoerde risico's is een Monte-Carlo risicosimulatie uitgevoerd. Deze simulatie berekent duizenden keren per risico het gevolg maal de kans. De risicosimulatie wordt toegepast, omdat het reserveren van het maximale risicobedrag ongewenst is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. Uit de simulatie volgt dat bij een betrouwbaarheidspercentage van 90% alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van € 7.891.912.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van gemeente Gooise Meren bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. De samenstelling en omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is in de onderstaande tabel opgenomen. In gemeente Gooise Meren is een aantal reserves dat (ten dele) herbestemd kan worden. In totaal een bedrag van € 37.896.677.

Beschikbare weerstandscapaciteit	2021
Algemene reserve per 1 januari 2021	€ 18.752.497
Onbenutte belastingcapaciteit 2021	PM
Stelpost onvoorzien	€ 50.000

Vrij besteedbare bestemmingsreserves	€ 19.094.180
Totale weerstandscapaciteit (vooralsnog excl. onbenutte belastingcapaciteit)	€ 37.896.677

Ratio weerstandsvermogen

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, moet de relatie worden gelegd tussen de benodigde weerstandscapaciteit (financieel gekwantificeerde risico's) en de beschikbare weerstandscapaciteit (reserves). De relatie tussen beide componenten, ook wel 'ratio weerstandsvermogen', wordt in onderstaande figuur weergegeven, waarbij het van belang is dat de beschikbare capaciteit groter is dan de benodigde capaciteit.

Ratio weerstandsvermogen = 4,8 (Beschikbaar € 37.896.677/ Benodigde € 7.891.912)

Om te weten of de berekende ratio een 'uitstekend' of 'onvoldoende' vermogen aangeeft, wordt onderstaande normtabel gebruikt van de Universiteit Twente. De ratio van Goise Meren valt in klasse A. Dit duidt op een uitstekend weerstandsvermogen.

Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Kengetallen

Verloop van de kengetallen	Rekening 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022	begroting 2023	begroting 2024
netto schuldquote	63,7%	87,8%	98,3%	106,6%	122,9%	131,6%
netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	63,6%	87,8%	98,3%	106,6%	122,9%	131,6%
solvabiliteitsratio	24,0%	20,3%	17,2%	15,0%	13,4%	11,9%
structurele exploitatieruimte	-1,4%	1,6%	0,8%	0,1%	0,4%	0,5%
grondexploitatie	4,4%	5,2%	5,6%	4,7%	3,8%	4,7%
belastingcapaciteit	103,1%	107,7%	108,2%	110,9%	111,8%	111,8%

De hieronder gebruikte categorieënenindeling voor de financiële kengetallen wordt gehanteerd door de provincie. Dit is gebaseerd op de signaleringswaarden, zoals die bij stresstesten voor 100.000+ gemeenten worden gehanteerd.

De netto schuldquote en de solvabiliteitsratio worden in de begrotingsperiode vooral beïnvloed door het forse volume aan voorgenomen investeringen. Dit vraagt om zorgvuldige beoordeling van de wensen, prioritering en het maken van keuzes. We stellen in 2021, binnen het programma Financiële beheersing, een financieel beleidskader op zodat duidelijk wordt welk effect die afweging van prioritering en keuzes heeft op deze kengetallen.

Netto gecorrigeerde schuldquote

Netto gecorrigeerde schuldquote (= schuldlast ten opzichte van eigen middelen). De nettoschuld betreft de totale schuldlast (aangegane leningen). De schuldlast verminderd met alle doorgeleende/verstrekte leningen leidt tot een gecorrigeerde nettoschuld.

Categorie A = kleiner dan 90% het minst risicovol

Categorie B = 90-130% matig risico

Categorie C = groter dan 130% zeer risicovol

Toelichting:

De netto schuldquote valt in 2021 onder categorie B, matig risicovol. Door forse voorgenomen investeringen (met name onderwijshuisvesting en civiele herinrichtingen) neemt het risico toe.

Solvabiliteit

Solvabiliteitsratio (= in hoeverre is de gemeente in staat om aan haar financiële verplichtingen te voldoen).

Categorie A = groter dan 50% het minst risicovol

Categorie B = 20-50% matig risico en

Categorie C = kleiner dan 20% zeer risicovol

Toelichting:

De Algemene Reserve is het afgelopen jaar gedaald door enerzijds de inzet voor tijdelijke huisvesting onderwijs en anderzijds de verliesvoorziening Grondexploitatie Bredius. Hierdoor is dit percentage gedaald naar zeer risicovol.

Structurele exploitatieruimte

Structurele exploitatieruimte (= welke structurele ruimte heeft de gemeente om haar eigen lasten te dragen).

Categorie A = groter dan 0% het minst risicovol

Categorie B = 0% matig risico

Categorie C = kleiner dan 0% zeer risicovol

Toelichting:

De structurele exploitatieruimte is licht positief, ofwel alle structurele lasten worden gedekt door structurele baten en valt daarmee in de categorie minst risicovol.

Grondexploitatie risico

Grondexploitatie (= hoe verhoudt de waarde van de grond zich tot de totale (geraamde) baten)

Categorie A = kleiner dan 20% het minst risicovol

Categorie B = 20-35% matig risico

Categorie C = groter dan 35% zeer risicovol

Toelichting:

Met 5,6% valt Gooise Meren onder categorie A. Dit risico is voor Gooise Meren erg laag, omdat de gemeente weinig grondexploitaties heeft en ook de financiële omvang klein is. De belangrijkste Grondexploitatie betreft de gebiedsontwikkeling Bredius.

Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit (= hoe verhoudt de belastingdruk zich ten opzichte van het landelijke gemiddelde).

Categorie A = kleiner dan 95% het minst risicovol

Categorie B = 95-105% matig risico

Categorie C = groter dan 105% zeer risicovol

Toelichting:

Met 108,2% valt Gooise Meren onder categorie C, zeer risicovol. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. De gemiddelde woonlasten liggen iets hoger dan gemiddeld in Nederland. Dit komt voornamelijk door de hogere WOZ-waarden van de woningen in Gooise Meren, ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Dat zorgt voor een gemiddeld hogere OZB (onroerendezaakbelasting). Het percentage (tarief per eenheid) van de OZB in Gooise Meren ligt onder het gemiddelde van Nederland. Dat tarief van Gooise Meren (0,0699) ligt ruim onder het door het Ministerie

bepaalde 'redelijk peil' voor toelating tot artikel 12 voor 2020, zijnde 0,1809 (i.c. berekening onbenutte belastingcapaciteit), waardoor wij het kengetal 'belastingcapaciteit' niet als risico zien.

Beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen

Op basis van bovenstaande uitkomsten kunnen we stellen dat de financiële positie van de gemeente goed is. Alleen de kengetallen solvabiliteit en belastingcapaciteit vallen onder zeer risicovol. Deze laatste geeft, als toegelicht, een vertekend beeld in de situatie van Gooise Meren en wordt daarom niet als een risico gezien. Het hoge voorgenomen investeringsvolume vraagt wel om een financieel beleidskader om prioritering en keuzes te kunnen afwegen.